

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

О. Б. Жильцов
2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОЕКТУВАННЯ

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»
освітнього рівня першого (бакалаврського)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1900149
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 19 р.

Київ – 2019

Розробник програми: Здор О. Г., старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Волгін Ю. Є., ст. викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

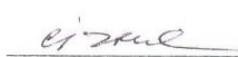
Здор О. Г., ст. викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 1 від « 16 » січня 2019 року

Завідувач кафедри дизайну Н. І. Кравченко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022 «Дизайн»

«18» 2019 р.

Гарант освітньо-професійної програми
022 «Дизайн» В. В. Михалевич

Робочу програму перевірено
« » _____ 2019 р.

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи А. О. Таранник

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристики дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	2/60	
Курс	3	
Семестр	6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
<i>Аудиторні</i>	28	
<i>Модульний контроль</i>	2	
<i>Семестровий контроль</i>	30	
<i>Самостійна робота</i>	-	
Форма семестрового контролю	Курсовий проект	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Проектування» є підготовка художника книги з високим рівнем професійної майстерності, гармонійно розвинутого спеціаліста, готового для самостійної творчої діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- набуття практичних навичок у дизайн-проектуванні книги;
- ознайомлення із засобами та художніми прийомами створення книжкового макету;
- формування ґрунтовної бази знань з історії розвитку книжкового мистецтва;
- уміння застосовувати теоретичні знання з історії мистецтва книги у практичній роботі;
- усвідомлення нероздільності архітектоніки видання із композиційними і художніми елементами, що входять в книжку (шрифт, ілюстрація, символічна графіка);
- розуміння зв'язку конструктивних особливостей книжки і художнього оформлення;
- розуміння зв'язку художнього оформлення книжки і типу літератури;

- оволодіння особливостями роботи дизайнера із шрифтами в галузі оформлення книжки;
- розвиток вмінь в галузі ілюстрації, використовуючи оригінальну графічну техніку;
- формування аналітичних вмінь у вивченні аналогів та прототипів;
- розвиток професійного мислення і практичних вмінь майбутніх художників книги.

Під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи відповідно профілю програми бакалавра дизайну формуються загальні та фахові компетентності.

Світоглядна (ЗК 1):

- розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства,
- збереження національних духовних традицій.

Громадська (ЗК 2):

- повага до Батьківщини, народу, держави, її символіки, традицій, мови,
- уміння діяти із соціальною відповідальністю та громадською свідомістю,
- здатність цінувати і поважати національну своєрідність та мультикультурність.

Комунікативна (ЗК 3)

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності,
- навички використання комунікаційних технологій.

Науково-дослідницька (ЗК 5)

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань,
- обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації,

- здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання,
- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію.

Самоосвітня (ЗК 6)

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку,
- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію,
- прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

Фахові компетентності базові, а саме:

Організаційна (ФК 1)

- здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати дизайнерську проектну діяльність та взаємодію її суб'єктів,

Естетико-культурологічна (ФК 2)

- здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм,
- уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції,
- здатність застосовувати базові знання з історії мистецтва і дизайну та специфіки його розвитку за професійним спрямуванням у художньо-проектну діяльність,
- здатність володіти фаховою термінологією, теорією і методикою дизайну.

Проектно-творча (ФК 3)

- здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі дизайну,

- здатність володіти практичними навичками з проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну,
- здатність застосовувати методику проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну,
- здатність використовувати набуті базові знання й практичні навички для створення сучасного дизайнерського об'єкта.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Знання:

- основні історичні етапи становлення та принципи мистецтва книги;
- основні терміни та поняття зі сфери книжкового дизайну, шрифту, графіки, та друкарських технологій;
- основні конструктивні і декоративні елементи книги;
- композиційні основи поєднання художніх елементів книжки.

Практичні навички й вміння:

- застосовувати на практиці теоретичні знання з історії мистецтва книги, дизайну, шрифту та мистецьких стилів;
- створювати макети книжкового дизайну для різного типу літератури і призначення;
- вільно володіти графічними техніками для створення ілюстрацій;
- реалізовувати засобами програм макетування і верстки дизайнерські рішення в книжковому оформленні;
- презентувати результати своєї роботи у різних формах.

Програмні результати навчання:

- розумова активність, творчий підхід у вирішенні нестандартних завдань,
- спроможність інтерпретувати й модифікувати авторські прийоми провідних типографів і дизайнерів,
- здатність до проектного мислення та проектування оригінальних дизайнерських проектів,

- володіння навичками візуального створення і сприйняття двовимірних об'єктів,
- здатність до самоосвіти, самоаналізу й самовдосконалення.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
МОДУЛЬ V. Дизайн книги художньої літератури							
Змістовий модуль 1. Основні композиційні та художні принципи оформлення книги							
Тема 1 . Історія мистецтва книги	2	-	-	2	-	-	-
Тема 2 . Основні конструктивні елементи книги	4	-	-	4	-	-	-
Тема 3 . Збір матеріалу для оформлення книги	2	-	-	2	-	-	-
Разом	8	-	-	8	-	-	-
Змістовий модуль 2. Розробка дизайну книги							
Тема 4 . Прийоми художнього вирішення книги	4	-	-	4	-	-	-
Тема 5 . Вибір шрифтів в оформленні книги	4	-	-	4	-	-	-
Тема 6 . Графічна техніка ілюстрацій	4	-	-	4	-	-	-
Разом	12	-	-	12	-	-	-
Змістовий модуль 3. Макет книги							
Тема 7 . Верстка тексту	2	-	-	2	-	-	-
Тема 8. Художній макет книги	4	-	-	4	-	-	-
Тема 9. Оформлення презентаційних планшетів із проектом дизайну книги	2	-	-	2	-	-	-
<i>Модульний контроль</i>	2	-	-	-	-	-	-
Разом	10	-	-	8	-	-	-
Підготовка та проходження контрольних заходів (курсний проект)	30	-	-	-	-	-	-
Усього	60	-	-	28	-	-	-

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ V.

Дизайн книги художньої літератури

Змістовий модуль 1. Основні композиційні

та художні принципи оформлення книги

Тема 1. Історія мистецтва книги. *Практичне заняття 1 (2 год.)*.

Вибір твору художньої літератури для дизайну книги.

Питання, які повинні бути розглянуті та засвоєні на занятті:

Основні етапи розвитку форми книги: перші форми, сувій, кодекс, нові конструктивні форми книги. Манускрипт, мініатюра: ілюмінатор, каліграф, рубрикатор; скрипторій, інструменти та матеріали; інкунабула, палімпсест. Особливості візантійської, західноєвропейської, східної книги, давньоруська книга. Друкована книга. Унікальні пам'ятки, видатні особистості (Альд Мануцій, Ельзевіри, Іван Федоров, видання друкарні Києво-Печерського монастиря, Вільям Морріс, Ян Чихольд, українська книга ХХ ст. (Г. Нарбут, В. Кричевський, С. Гординський...)). Сучасна книга: масова, подарункова, розкішна, авторська. Сучасні прийоми у створенні макетів книг, підході до ілюстрації. Візуальна книга. Різниця понять «дизайн книги» та «книжкова графіка».

Тема 2. Основні конструктивні елементи книги.

Практичне заняття 2 (4 год.). Аналіз передпроектної ситуації, аналогів та прототипів майбутньої дизайн-розробки. Загальний замисел видання.

Питання, які повинні бути розглянуті та засвоєні на занятті:

Книга як система – поняття архітектоніки видання. Конструктивна й образна композиція. Зовнішнє оформлення: палітурка, обкладинка, суперобкладинка, форзац, футляр. Особливі сторінки: авантитул, титул, контртитул, шмуцтитул, спускова шпальта, кінцева шпальта. Композиція розвороту. Членування видання. Засоби і способи рубрикації. Види і типи видань. Зв'язок дизайнерського рішення і змісту, характеру та призначення тексту. Формат.

Тема 3. Збір матеріалу для оформлення книги.

Практичне заняття 3 (2 год.). Опрацювання історичного матеріалу або відповідних аналогів. Підбір елементів зображення (предметів побуту, одягу, орнаментів тощо), що відповідають стилістиці обраного літературного твору.

Рекомендована література: 3,4,5,6,7,11,12,15,18,19,20,21,22,26,32,34

Змістовий модуль 2. Розробка дизайну книги

Тема 4. Прийоми художнього вирішення книги.

Практичне заняття 4 (4 год.). Розробка ескізів макету книги, композиційне вирішення основних її елементів. Створення зовнішнього оформлення (обклади-ки, супер-обкладинки, футляру) книги як єдиного образу, що презентує книгу.

Питання, які повинні бути розглянуті та засвоєні на занятті:

Образність, стиль, колір, фактура у мистецтві книги. Ритм в книзі. Функціональні особливості зовнішнього оформлення. Взаємозв'язок елементів зовнішнього оформлення з архітектонікою книжки. Зв'язок дизайнера, видавництва і виробництва (друкарні).

Тема 5. Вибір шрифтів в оформленні книги.

Практичне заняття 5 (4 год.). Визначення гарнітури, кегля та стилістики шрифтів для дизайну книги. Можливість поєднання блоків рукописного і скла-дального шрифту в оформленні. Створення групи вхідних сторінок (авантитул, титул, фронтиспис), шрифтове рішення колонтитулу, рубрик (за потреби), колонцифри.

Питання, які повинні бути розглянуті та засвоєні на занятті:

Засоби виразності в наборі, тональність набору, текстові акценти.

Тема 6. Графічна техніка ілюстрацій.

Практичне заняття 6 (4 год.). Визначення принципу розміщення ілюстрацій і їхнього місця в книжці. Створення ілюстрацій в оригінальній графічній техніці.

Питання, які повинні бути розглянуті та засвоєні на занятті:

Значення ілюстрацій в образному рішенні видання. Єдність замислу книги, стилістики ілюстрацій і характеру тексту. Ритм ілюстрацій. Зв'язок ілюстрації із композиційними (формат, поля, набір) і предметно-декоративними (піктограми, предметний орнамент) засобами виразності видання.

Рекомендована література: 1,2,3,4,5,6,8,9,10,13,14,16,17,23,24,25,27,28,29.

Змістовий модуль 3. Макет книги

Тема 7. Верстка тексту.

Практичне заняття 7 (2 год.). Загальний принцип роботи над макетом, розробка особливих (шмуцтитул, спускова, кінцева), типових сторінок. Можливе нестандартне композиційне вирішення текстових блоків.

Питання, які повинні бути розглянуті та засвоєні на занятті:

Модульна система верстки чи так звана вільна верстка у художньому виданні. Основні інструменти програми InDesign для роботи над макетом книжки.

Тема 8. Художній макет книги.

Практичне заняття 8 (4 год.). Створення художнього макету книги із поєднанням усіх розроблених елементів протягом курсу.

Тема 9. Оформлення презентаційних планшетів із проектом дизайну книги.

Практичне заняття 9 (2 год.). Створення презентаційних графічних планшетів, шрифт інформаційного блоку планшету та оздоблювальних елементів, що розкривають ідею та підкреслюють стилістику книги. За бажанням створення оригінал-макету книги.

Рекомендована література: 3,4,5,6,19,25,29,30,32,35

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	-	-	-	-	-	-	-
Відвідування практичних, лабораторних занять	1	4	4	6	6	4	4
Відвідування семінарських занять	-	Не передбачено навчальним планом					
Робота на практичному занятті	10	4	40	6	60	4	40
Робота на семінарському занятті	-	Не передбачено навчальним планом					
Виконання завдань для самостійної роботи	-	-	-	-	-	-	-
Виконання модульної роботи	25	-	-	-	-	1	25
	Разом	-	44	-	66	-	69
Максимальна кількість балів:		179					
Розрахунок коефіцієнта:		-					

6.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться у формі оцінювання поточних робіт студентів в аудиторії. Також у вигляді перегляду результату творчої і дослідницької роботи над кожним завданням.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
<ul style="list-style-type: none"> – виконав в зазначений термін і на високому рівні весь обсяг роботи, відповідно до програми курсу; – володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; – здатний грамотно визначати й ефективно здійснювати навчальні задачі з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу; – продемонстрував старанність, самостійність, ініціативу, активність, творче ставлення у процесі виконання усіх завдань, здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень. 	21 – 25

<ul style="list-style-type: none"> – виконав в зазначений термін весь обсяг роботи відповідно до програми курсу, але з незначними недоліками; – володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; – здатний грамотно визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, але в окремих випадках допускає незначні помилки в процесі їх вирішення; – продемонстрував старанність, самостійність, активність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, здатність робити висновки на основі проведених спостережень. 	17 – 20
<ul style="list-style-type: none"> – виконав весь обсяг роботи відповідно до програми, але з певними недоліками; – не завжди демонстрував здатність визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, свідомо використовувати теоретичні знання, застосовувати практичні вміння під час проходження курсу; – виявив здатність грамотно, але недостатньо самостійно опрацьовувати навчальні матеріали; – продемонстрував старанність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, але недостатньо виявив уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень. 	13 – 16
<ul style="list-style-type: none"> – завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання допускалися помилки; – студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, навичок, допускав помилки у плануванні та самоорганізації до навчання; – недостатньо виявив самостійність, ініціативу у процесі вирішення навчальних задач; не завжди враховував специфіку організації навчально-виховного процесу; – завдання курсу були виконані з помилками, неохайно, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до навчання недостатньо відповідальне. 	9 – 12
<ul style="list-style-type: none"> – завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання виявлено чимало помилок; – студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, навичок, виявив неготовність грамотно і самостійно планувати й організувати навчання; – завдання були виконані в неповному обсязі, неохайно, з помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до навчання недостатньо старанне та відповідальне. 	5 – 8
<ul style="list-style-type: none"> – завдання не виконані; – студент виявив незадовільний рівень знань, умінь; невміння послідовно, грамотно і самостійно планувати й організувати навчання, аналізувати результати власної діяльності; – завдання курсу були виконані в неповному обсязі, оформлена неохайно, з суттєвими помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до виконання завдань вирізняється безвідповідальністю. 	1 – 4

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» у 6 семестрі не передбачений.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю і екзамену

Семестровий контроль навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» у 6 семестрі не передбачений.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Проектування»

6 семестр – разом: 60 год., з них: лекції – 0, практичних – 28 год., самостійна робота – 0 год., МКР – 2 год., семестр. контроль – 30 год.

МОДУЛЬ V. Дизайн книги художньої літератури				
Змістовий модуль 1 – 44 бали. Основні композиційні та художні принципи оформлення книги				
Пари	Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	T1. Історія мистецтва книги – 2 год.		10 б. за виконане завдання + 1 б. за відвідування	
2-3	T2. Основні конструктивні елементи книги – 4 год.		20 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування	
4	T3. Збір матеріалу для оформлення книги – 2 год.		10 б. за виконане завдання + 1 б. за відвідування	
	Разом:		44 б.	
Змістовий модуль 2–66 балів. Розробка дизайну книги				
5-6	T4. Прийоми художнього вирішення книги. – 4 год.		20 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування	
7-8	T5. Вибір шрифтів в оформленні книги – 4 год.		20 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування	
9-10	T6. Графічна техніка ілюстрацій – 4 год.		20 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування	
	Разом:		66 б.	
Змістовий модуль 3–69 балів. Макет книги				
11	T7. Верстка тексту – 2 год.		10 б. за виконане завдання + 1 б. за відвідування	
12-13	T8. Художній макет книги – 4 год.		20 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування	
14	T9. Оформлення презентаційних планшетів із проектом дизайну книги – 2 год.		10 б. за виконане завдання + 1 б. за відвідування	
	Разом:	МКР 1 – 25 балів	44 б.	
179 бали (коефіцієнт успішності – 1,79)				

РЕКОМЕНДОВАНИ ДЖЕРЕЛА

Основна (базова)

1. Бургес П., Вуд Б. 1000 способов шрифтового дизайна / П. Бургес, Б. Вуд. – М., 2005 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 3255).
2. Королькова А. Живая типографика / А. Королькова. – М., 2007 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 3254).
3. Чихольд Я. Облик книги / Я. Чихольд. – М.: Книга, 1980 (в електронній бібліотеці кафедри дизайну).

Додаткова

4. Адамов Е. Б., Быкова В. Я., Бельчиков И. Ф. и др. Художественное конструирование и оформление книги. – М.: Книга, 1971.
5. Адамов Е. Б., Валуенко Б. В., Кузнецов Э. Д. Книга как художественный предмет. Часть I. – М.: Книга, 1988.
6. Адамов Е. Б., Шульц Д., Юрьев Ф. И. Книга как художественный предмет. Часть II. – М.: Книга, 1990.
7. Аронов В. Эльзевиры. – М.: Книга, 1975.
8. Богдеско И. Альбом. – М.: Советский художник, 1987.
9. Богдеско И. Каллиграфия. – С.-Пб.: Агат, 2005.
10. Буковецкая О. А. Дизайн текста: шрифт, эффекты, цвет / О.А. Буковецкая. – 2-е изд., испр. – М.: ДМК, 2000.
11. Герчук Ю. Я. Художественные миры книги. – М.: Книга, 1989.
12. Герчук Ю. Я. Эпоха политапажей. Русское типографское искусство первой трети XIX века. – М.: Книга, 1982.
13. Глоцер В. И. Художники детской книги о себе и своем искусстве. – М.: Книга, 1987.
14. Гордон Ю. Книга про буквы от Аа до Яя. – М.: Издательство студии Артемия Лебедева, 2006.
15. Гуссман Генрих. О книге / Генрих Гуссман. – М.: Книга, 1982.
16. Искусство шрифта. Работы московских художников книги 1959–1974. – М.: Книга, 1977.
17. Капр А. Эстетика искусства шрифта / А.Капр. – М.: Книга, 1979.
18. Книгопечатание как искусство. Типографы и издатели XVIII–XX веков о секретах своего ремесла. – М.: Книга, 1987.
19. Кузнецов Э. Д., Буторина Е. И. Книжное искусство СССР. Т.2. Оформление, конструирование, шрифт. – М.: Книга, 1990.
20. Лагутенко О. Графіки. Нариси з історії української графіки. – К.: Грані-Т, 2007.
21. Лазурский В. Альд и альдины. – М.: Книга, 1977.

22. Ласунский О. Г., Бабаев Э. Г., Урнов Д. М. и др. Книжные сокровища мира. – М.: Книжная палата, 1989.
23. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. – К.: Грамота, 2007.
24. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів. – К.: Лаурис, 2018.
25. Рудер. Э. Типографика– М.: Книга, 1982.
26. Пахомов В. В. Книжное искусство. Замысел оформления, иллюстрации. – М.: Искусство, 1961.
27. Проненко Л. Каллиграфия для всех. – М.: Издательство студии Артемия Лебедева, 2011.
28. Савін В.М. Типографіка: навчальний посібник. – К.: Вересень. 2003.
29. Серов С.И. Гармония классической типографики / С.И. Серов. – М.: ЗАО «Линия График», 2003.
30. Таранов Н.Н. Шрифт и образ в издании: Учебное пособие / Н.Н. Таранов. – М.: Изд-во МГАП "Мир книги", 1995.
31. Тоотс В. Современный шрифт. – М.: Книга, 1966.
32. Фаворский В. Об искусстве, о книге, о гравюре. – М., 1986.
33. Чебаник В. Графіка української мови. Абетка. – К., 2004.
34. Юрчишин В. Мистецтво книги. Каталог виставки. К., 2015.
35. Samara Timothy. Making and Breaking the Grid. A graphic Design Layout Workshop. – USA, MA, Rockport Publishers, Inc., 2002